

DANTE
KAKO GA
VIDE NAŠI
UMJETNICI

VATROSLAV KULIŠ
Ovaj slikar, poznat po svojim apstraktno-ekspresionističkim kompozicijama, pokazao se i kao vrhunski figurativac

ROMINA PERITZ

Spjev "Božanstvena komedija" Dantea Alighierija stoljećima je bio inspiracija umjetnicima, a u povodu 700. obljetnice smrti njezina autora dobili smo i hrvatsku suvremenu likovnu interpretaciju tog remek djela talijanske i svjetske književnosti. Pet slikara i jedan kipar dali su svoje viđenje triju pjevanja: Vatroslav Kuliš i Tomislav Buntak Pakla, Igor Rončević i Zlatko Keser Čistilišta i Antun Boris Švaljek i Kuzma Kovačić Raja.

Njihovi radovi prema Danteovim motivima bit će objavljeni sukcesivno u novom prijevodu "Božanstvene komedije" Božidara Petrača, u izdanju Matice hrvatske, a do izlaska prve knjige mogu se razgledati ovih dana na izložbi "Dante u djelima suvremenih hrvatskih umjetnika" u Kabinetu grafike HAZU.

"Svaki je autor išao svojim putem i kroz sva tri pjevanja svaki je drukčije pristupio čitanju Danteovih stihova", kaže autor izložbe Milan Bešlić. "Svojom interpretacijom nisu samo ilustrirali ili reciklirali izabrani motiv, nego su ga oblikovali s prepoznatljivim sastavnicama vlastitoga izraza. Dakle, tim postupkom, u punoj stvaralačkoj slobodi, po predlošku Petračeva novog prijevoda "Božanstvene komedije", likovni su umjetnici elementarnošću crte i čistoćom boje interpretirali različite motive, po vlastitu izboru."

Izbor šest autora

Kada je pozvan da kao likovni urednik budućeg izdanja "Božanstvene komedije" sudjeluje u ovom projektu svojim izborom umjetničkih radova koji će upotpuniti sva tri pjevanja, bio je, kaže, u dvojbi da li ponuditi jednog autora kao što je svojedobno Kršnjavi ponudio Račkom ili kao Maroević ići na više njih. Odlučio se na koncu za šest autora jer je, kako objašnjava,

smatrao da bi svako pjevanje na taj način bilo obogaćeno ne s jednim nego s čak dva različita čitanja. Isto tako, raspon radova je time stilski različit te iako su naoko nepovezani, postoji, međutim, kako ističe, poveznica s hrvatskim suvremenim književnim jezikom. "Prijevodi Dantea na hrvatski su uvijek bili različiti u samom jeziku jer se jezik mijenjao. Petrač je sada preveo Dantea u slobodnome stihu, u prozi, kako bi jezik približio današnjem čitatelju. U tom kontekstu različite poetike zreale suvremene likovnu produkciju."

Velika likovna tema

Danteovo je djelo, ističe, naročito privlačno i likovnim umjetnicima, pa je zato, osim književne, i velika likovna tema: "O tome naj-slikovitije govore crteži i slike s potpisima klasika europskog slikarstva na stranicama te jedinstvene knjige".

Postav u Kabinetu grafike HAZU počinje Kuliševom interpretacijom Pakla koja je posve iznenađujuća budući da

se ovaj slikar poznat po svojim apstraktno-ekspresionističkim kompozicijama pokazao i kao vrhunski figurativac sačuvavši pritom svoju kuliševsku kolorističku gamu. "Po formi ovo je posve jedan novi Kuliš", kaže Bešlić. Paklom se bavio i Tomislav Buntak u svojoj prepoznatljivoj maniri finog, crno-bijelog crteža ovaj put ostvarenog tušem na papiru. "Vrlo je koncentrirano pratio određene postaje u pjevanju. Njegova crtačka vještina je impresivna", smatra likovni urednik izdanja.

Slijedi Čistilište i najapstraktniji radovi na izložbi – Rončevićevi art printevi. U duhu njegovih apstraktnih slika ovi radovi izostankom priče i naracije navode promatrača na jedan posve drugačiji doživljaj Danteovog djela. Ne opisujući i ne prepisujući, i ne prenoseći sadržaj iz medija u medij, otkrivao je skriveno, reći će Bešlić. Zlatko Keser pak

Pakao, Čistilište i Raj na hrvatski način

Radovi će biti objavljeni i u novom prijevodu Dantea koji radi Božidar Petrač

Izložba "Dante u djelima suvremenih hrvatskih umjetnika" otvorena je u Kabinetu grafike HAZU

IGOR RONČEVIĆ
U duhu njegovih apstraktnih slika, Rončevićovo viđenje Čistilišta izostankom priče i naracije navode promatrača na jedan posve drugačiji doživljaj Danteova djela

ANTUN BORIS ŠVALJEK

U njegovim se malim formatima, kaže Milan Bešlić, potvrđuje da je manje više: "On je u malom formatu uspio biti monumentalan"

ZLATKO KESER

"Ilustrirao" je Danteove stihove koristeći motive iz svog uobičajenog keserovskog repertoara – od cik-caka do figure čovjeka raširenih ruku

Novu likovnu interpretaciju "Božanstvene komedije" dobili smo u povodu 700. obljetnice Danteove smrti

TOMISLAV BUNTAK

Paklom se uz Kuliša bavio i Tomislav Buntak u svojoj prepoznatljivijoj maniri finog, crno-bijelog crteža, ovaj put ostvarenog tušem na papiru

"ilustrira" Danteove stihove koristeći motive iz svog uobičajenog keserovskog repertoara – od cik-caka do figure čovjeka raširenih ruku. I na kraju, u Raj nas uvode Švaljekovi mali formati u kojima se, kaže Bešlić, potvrđuje da je manje više. "On je u malom formatu uspio biti monumentalan." "Adam i Eva", "Drvo spoznaje", "Na vodi", "Istočno od Eufrata", neki su od naziva radova i svojevrsni švaljekovski vodič kroz Raj.

Privlačnost spjeva

Izložba završava efektnim akvarelima Kuzme Kovačića, jedinim kiparom među slikarima, ostvarenim u samo jednoj, nebesko plavoj boji. Kovačić, kao i Buntak, čita Dantea vrlo pažljivo da bi na koncu izdvojio jedan trenutak, motiv ("Zvijezde", "Beatrice i Dante"). "Kršćanska duhovnost Danteova spjeva i cjelokupnoga Kovačićeva djela bljesnula je u ovim crtežima emanirajući vjerničku osjećajnost kiparovom slikarskom izražajnošću", primjećuje autor izložbe.

A jedan od razloga iznimnog interesa likovnih umjetnika za "Božanstvenu komediju" sve do da-

našnjih dana Bešlić, među ostalim, vidi u alegorijskoj odrednici tog djela prožetom likovnom sastavnicom: "Svako pjevanje emanira golemom vizualnom energijom, sugestivnom slikovitošću prizora, ljudima i ne-ljudima, životinjama i beštijama, nijansiranim planovima prostora, sceničnim predjelima..."

Od brojnih umjetnika koji su vizualizirali Danteove stihove autor izložbe podsjeća na neka od najznačajnijih - engleskog slikara Rosettija (1828-1882) koji je prevodio Danteova djela i slikao po njegovim motivima te ispred svojega imena Gabriel stavio i Danteovo, zatim na Joshuu Reynoldsa i Williama Blakea kao i mnoge francuske slikare, kipare i crtače, Jeana Augustea Dominiquea Ingresa, Eugènea Delacroixa, Eduarda Maneta, Augusta Rodina. Posebno ističe Gustava Doréa koji je ostvario najpoznatije ilustracije "Božanstvene komedije". Dante je bio inspiracija i umjetnicima 20. stoljeća od Salvadora Dalija i Marca Chagala do Roberta Rauschenberga.

Po Danteovim motivima jasniji tragovi u likovnom jeziku prepoznaju se u djelima hrvatskih slikara tek koncem 19. stoljeća, otkriva Bešlić.

"Stoljetnu likovno praznu Danteovu stranicu u hrvatskoj umjetnosti ispunio je Iso Kršnjavi s kistom Bebe Čikoša Sesije, i tada je udahnuo život Firentinčevu djelu u hrvatskoj kulturi, a, poglavito svojim proznim prepjevom Božanstvene komedije, popraćenom majstorskim crtežima Mirka Račkoga." U 20. stoljeću Danteovi stihovi oživjeli su pak u djelima mnogih hrvatskih umjetnika među kojima se ističu "velike kompozicije Otona Ivekovića, sutonska sje-ta Emanuela Vidovića, Bukovčeva slikarska raskoš i Babićev tonski sklad. Uz Meštrovićeva i Frangeš-Mihanovićeve djela, danteski motivi, zaključuje autor, duboko su utisnuti u kiparskim formama Radauša i Antunca, i crtežima Lackovića, Boureka, Nives Kavurić Kurtović, Šuteja, Kauzlarića-Atača, Nevjestića, Dimitrija Popovića i dr." □

KUZMA KOVAČIĆ

Efektni akvareli Kuzme Kovačića, jedinog kipara među slikarima, ostvareni su u samo jednoj, nebesko-plavoj boji

